

Geir Amundsen har lagt ned mye arbeid med å grave opp kanaler, sortere og fordele de ulike jordfraksjonene. (Foto: Ragnhild Renna)

Geir Amundsen og Anna Vollebu har vist at økologisk drift på myrjord i nord er mulig. Med lokale ressurser og stor arbeidsinnsats har de lyktes med grovfôrproduksjon og husdyrhold på garden Haukenes i Vesterålen.

Grete Lene Serikstad | NORSØK
Ragnhild Renna | NLR Nord Norge

Garden til Geir og Anna ligger i ei slak helling ned mot sjøen nær Stokmarknes. De har rundt 180 dekar eget dyrka areal, og leier 110 dekar i tillegg. Myrjorda er tett og næringsfattig, men under deler av arealet er det sand og grus. Fra egen strandlinje henter de tang og tare, enkelte år opp mot 90 kubikkmeter. Skjellsand kjøpes inn, også det er en nokså lokal ressurs, hentet fra Andøya. Sammen med flis og husdyrgjødsel brukes dette til jordforbedring og gjødsling. I tillegg til egen sauegjødsel henter de 150-200 kubikkmeter storfe gjødsel fra nabobruk.

Planmessig innsats

Geir og Anna har drevet garden siden 1991, og de la om til økologisk i 2009. Med egen gravemaskin har Geir gradvis og systematisk bearbeidet arealene på garden, med

Det er et aktivt jordbruksmiljø i området og mange møter opp på markvandring når Geir Amundsen forteller om dyrkingsarbeidet. (Foto: Ragnhild Renna)

drenering, profilering og omgraving. Med åpne kanaler for hver 40. meter og innblanding av sand og grus fra undergrunnen har det gitt ei varmere jord, med bedre vanninfiltrasjonsevne, bæreevne og struktur. Gjødsla bidrar til bedre næringstilgang for planteveksten.

– Jeg har som mål å klare ti dekar i året. Vi har mulighet til å dyrke opp ytterligere 120 dekar, så jeg blir ikke arbeidsledig, sier Geir.

Grovfôr med kløver

Raigras gir bra avling og brukes som forkultur før gjenlegg. De prøver seg fram med ulike engfrøblandinger, og har god erfaring med «Surfôr/ beite ekstra vintersterk», også kalt

«Vesterålsblanding», der Lidar timotei er hovedgrasarten, i tillegg til engsvingel og engrapp, foruten rød- og hvitkløver.

– Med varierende overvintringsforhold er det viktig med allsidige frøblandinger og vinterherdige sorter, mener Anna. Hun forteller at de neste år skal blande inn lodnevikke og tirltunge i tillegg til kløveren.

– Den stabile vinteren vi hadde, uten tele, og den varme sommeren i år gav høyt kløverinnhold i grovføret på begge slåttene, sjøl med bare 15 prosent kløver i såfrøblandingen. Det viser at det er mulig med gode avlinger på myrjorda vår, sier Geir.

Avlinga høstes i rundballer. Traktoren er påmontert tvillinghjul for

Anna Vollebu og Geir Amundsen har lykket godt med etablering av kløverrik eng. (Foto: Ragnhild Renna)

å fordele vekta bedre. Av samme årsak har de nå tatt i bruk egen singelpresse med større hjul.

- Vi bruker ikke ensileringsmiddel, men bruker noen flere lag plast, sier Geir.

Kontroll på høymola

Etter omlegging til økologisk ble det mindre høymole, i takt med lavere gjødselnivå. De har spadd opp ugraset med greip i jordekantene. Etter flere års innsats mener de å ha rimelig kontroll på høymolesituasjonen i kantsonene. De har likevel en del høymole på enkelte arealer, og går over noen områder i året, men bruker ikke så lang tid som før.

Husdyrhold tilpasset lokale forhold

De har tidligere hatt både Norsk Kvit Sau (NKS) og gammelnorsk sau på bruket. I år har gardbrukerne sluttet med NKS og isteden økt til 150 vinterføra gammelnorsk sau.

- De gammelnorske sauene har

så mange gode egenskaper, blant annet flokkinstinkt og få problemer med lamminga. De er lette til beins, noe som jo passer godt på myrjorda vår, forteller Anna. De har kjøpt inn åtte kyr av rasen sidet trønder- og nordlandsfe (STN), for å bygge opp en ammekubesetning. STN er lette dyr, og kan utnytte de 100 målne med innmarksbeite godt. Der kan de gå fra juni til september.

På innmarksbeitet er det satt opp fem små hus til sauene, der de kan være i ly i dårlig vær. Disse kan flyttes regelmessig med traktor og i kombinasjon med korgføring gir det god utnytting av beitearealene uten for mye nedtråkking. Storfeet beiter på eng som skal snus, hvor de føres med rundballer i tillegg. Føringkorgene flyttes annenhver dag – slik at tråkk og gjødsel blir jevnere fordelt.

Fordeler med sein lamming

Med økologisk drift vil de ikke ha sauene på vårbeite hjemme på garden,

Mange ulike vekster trives på Haukenes. Her inspiserer Geir Amundsen en åker med høstrug. (Foto: Anna Vollebu)

dette for å kunne høste mest mulig av gras til vinterfôr. De har derfor seinere lamming enn før, og sender dyra på utmarksbeite omtrent rett fra fjøset.

- Med ei slik løsning opplever vi at kontakten mellom søye og lam blir bedre på beite. Lammevektene er like bra som de vi deler beite med. Fellessankinga starter rundt 1. september og sankinga i området der våre sauer går, foregår til slutt, rundt 10.-15. september. Det gjør også at vi ikke trenger å ha noe særlig høstbeite til lamma hjemme på garden, de sendes til slakteriet nokså snart etter sankinga, forteller Anna.

Stadig forbedringer

- Tanken i økologisk landbruk om mest mulig bruk av egne ressurser motiverer oss til å stadig utvikle drifta i mer bærekraftig retning. Vår største utfordring er å få nok fôr, sier Geir og Anna.

De ser at grovfôravlengene jevnt over har økt i løpet av den tida de har drevet økologisk, men de har ikke det sikkerhetsnettet kunstgjødsel og sprøytemidler gir når f.eks. enga får overvintringsskader eller våren er sein, kald og våt. De ønsker seg flere, gode vinterherdige arter og sorter.

Gardbrukerne ønsker å redusere pløying og annen jordarbeiding. I 2018 prøvde de direktesåing av ei engfrøblanding med kløver. Det er foreløpig vanskelig å si hvordan effekten av dette blir, men i år ga det iallfall brukbar avling. Mange andre i nærheten har gode erfaringer med direktesåing. Framover vil de prøve vedlikeholdssåing med spesielt vinterherdige arter og sorter. Kløveren trives best der myrjorda har blitt blandet med sand, så omgravinga vil

fortsette på stadig nye arealer.

På ønskelista står også enda flere økobønder i nærområdet, og en omsetningskanal for den fargete ulla fra de gammelnorske sauene.

Kunnskapsutveksling

Rådgiver i NLR Nord Norge, Ragnhild Renna, synes det er givende og lærerikt å følge med på det målretta utviklingsarbeidet hos Geir og Anna.

– Her er agronomisk kunnskap og evne til å iverksette, kombinert med stor interesse for å finne nye løsninger. Å bygge god matjord av næringsfattig myr er krevende, og det er ingen raske løsninger, uansett driftsform, sier Ragnhild. Hun understreker at gardbrukernes innsats viser at den økologiske enga kan gi god avling.

– Vi rådgivere må skaffe mer kunnskap om lokale næringsressurser og effekten av dette under våre klimaforhold. Nordnorske rådgivere må «oversette» kunnskap og erfaringer fra «andre himmelstrøk». Blant annet vet vi for lite om egnede engbelgvekster, sier Ragnhild. Derfor har de startet forsøk med ulike engbelgvekster flere steder i Nord-Norge, og også i Sør-Norge.

Grete Lene Serikstad er forsker ved Norsk senter for økologisk landbruk, NORSØK, på Tingvoll i Møre og Romsdal. Hun arbeider blant annet med belgvekster og nitrogenfiksering, miljøeffekter og regelverk for økologisk produksjon, og er fagredaktør for agropub.no. E-post: grete.lene.serikstad@norsok.no

Ragnhild Renna er rådgiver i jord- og plantekultur og fagansvarlig for økologisk i NLR Nord Norge, med kontorsted Sortland. Hun er også nasjonal fagressur for økologisk grovfôr og melk. E-post: ragnhild.renna@nlr.no

Anna Vollebu ved et av småhusene til sau. (Foto: Ragnhild Renna).

Høymola graves ned i omgravings-grøftene, så ikke noe organisk materiale går til spille. (Foto: Anna Vollebu)

Sommeren 2020 ga gode vekstforhold og mye kløver i enga. (Foto: Ragnhild Renna)